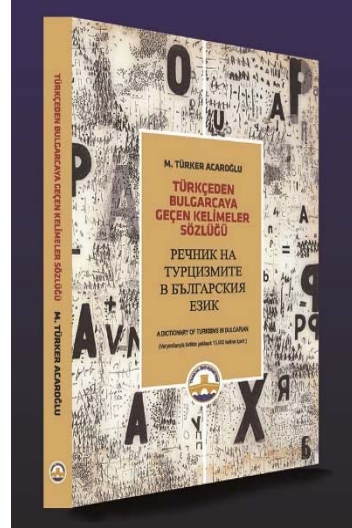

KİTABIYAT

Nilay ALTUNAY*

M. Türker ACAROĞLU, *Türkçeden Bulgarcaya Geçen Kelimeler Sözlüğü*, Trakya Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016, 481 s.

Diller arası etkileşim bağlamında alıntıların olduğu kadar verinti sözlerin de diller dolayısıyla kültürler arasındaki ilişkilerin yoğunluğunu ve yönünü göstermesi bakımından önemi büyüktür. Türkçenin dünya dillerine ve kültürlerine olan etkisi de tespit edilen verinti sözler aracılığıyla ortaya çıkarılabilmektedir. Bu noktada Türkçenin dünya dillerine verdiği sözcükler üzerine yapılacak olan sözlük çalışmaları daha da önemli hâle gelmektedir. Bu tip çalışmalara bir örnek de Trakya Üniversitesi Yayınları tarafından basımı gerçekleştirilen ve 01 Haziran 2016 tarihinde Balkan Araştırmaları Enstitüsü'nde tanıtımı yapılan M. Türker Acaroğlu'nun hazırladığı *Türkçeden Bulgarcaya Geçen Kelimeler Sözlüğü* adlı eser olmuştur.

Emekli derleme müdürü, araştırmacı, yazar, dokümantalist, çevirmen kimlikleriyle çok yönlü bir insan olarak tanınan M. Türker Acaroğlu, 1915 yılında Bulgaristan'ın Deliorman bölgesinin merkezi olan Razgrad şehrinde doğmuştur. Balıkesir Necati Bey Erkek Öğretmen Okulu ve Adana Erkek Öğretmen Okulunda eğitim almış olan Acaroğlu, Erzurum'da öğretmenlik yaptıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü giriş sınavlarını kazanarak Türkçe-Edebiyat Bölümünde de iki yıl öğrenim görmüştür. Ağrı ve Kars'ta

* Arş. Gör., Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Ankara'ya atanmış ve Ankara Üniversitesi Hungaroloji Enstitüsü'nde üç yıla yakın bir süre öğrenim görmüştür. Ancak devlet memurlarının yükseköğrenim okullarına devam edemeyeceğine ilişkin yasa gereği hakkında yapılan bir ihbar sonucunda kaydı silinmiş ve bu gelişme üzerine Acaroğlu da Adnan Ötügen'in açtığı kütüphanecilik kursuna kaydolarak 1948'de Uzman Kütüphaneci unvanını almıştır. Milli Kütüphane kuruluş yasasının çıkmasının ardından uzman olarak tayini yapılan Acaroğlu, dokümantasyon yüksek kütüphanecilik ve kaynakça öğrenimi görmek üzere hükümet tarafından Fransa'ya gönderildi. Paris'te Fransa dışında her yerde Fransızca öğretmenliği yapabileceği bir eğitim programını bitirdi ve Sorbonne Üniversitesinde arşivcilik stajı adı verilen kurstan sertifika aldı. Yurda döndükten sonra 1952'de Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğüne atanan Acaroğlu, 22 yıl bu görevini sürdürerek 1974'te kendi isteğiyle emekli oldu. Acaroğlu; Fransızca, Rusça ve Bulgarca bilmekle birlikte Macarca ve Latince de anlamaktadır.

Türker Acaroğlu'nun deyiimiyle "Türkiye'de ve Türkçede bir ilk deneme" niteliğinde olan ve varyantlarıyla birlikte yaklaşık 15.000 kelime içeren *Türkçeden Bulgarcaya Geçen Kelimeler Sözlüğü*, Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük'ün esere, M. Türker Acaroğlu'na ilişkin düşüncelerini ve Trakya Üniversitesi yayınları arasına bu eserin katılma sürecini anlatan takdim yazısı ile başlıyor. Devamında eserde kullanılan kısaltmalara ilişkin açıklamaları içeren **Kısaltmalar** kısmı geliyor. Eser, M. Türker Acaroğlu'nun Bulgarcadaki Türkçe alıntılar ile ilgili tespitlerine ve Bulgarcadaki Türkçe sözcükler üzerine yapılmış kayda değer çalışmalara yer verdiği **Önsöz** ve Yrd. Doç. Dr. Mümin Yaşarov İsov tarafından Türkçe-Bulgarca dil ilişkilerinin değerlendirildiği **Giriş** yazılarıyla birlikte **Sözlük** ve **Kaynakça** ile tamamlanıyor.

Türkçeden Bulgarcaya Geçen Kelimeler Sözlüğü'nün **Sözlük** kısmı yaklaşık 15.000 temel Türkçe sözcük ve bu sözcüklerin varyantlarından oluşan bir sözvarlığına sahiptir. Sözlükte madde başı olarak gösterilen kelime Türkçeye başka bir dilden girmişse o kelimenin kökeni gösterilmiş ve diyalekt olup olmadığı belirtilmiştir. Kelimenin çeşitli ağızlardaki değişik biçimlerinden kök kelimeye göndermeler yapılmıştır. Kök hâlindeki kelimelerden Türkçe veya Bulgarca eklerle türetilen başka kelimeler de çoğunlukla aynı madde başı içerisinde gösterilmiştir. Sözlükte madde başı olarak verilen bazı kelimeler için de anlamı verildikten sonra bu kelimelerin içerisinde kullanıldığı tamlamalar veya cümleler aynı sözlük maddesi içerisinde örnek olarak gösterilmiştir.

Eserin sonunda yer alan **Kaynakça**, Acaroğlu'nun sözlüğü hazırlarken yararlandığı farklı türden kaynakları içermektedir. Bu bölümde hem Türk hem de yabancı bilim adamlarının Bulgarca-Türkçe dil ilişkilerini konu edinen çalışmaları yanında Bulgarca-Türkçe, İngilizce-Türkçe, Fransızca-Türkçe sözlüklerden derleme ve tarama sözlüklerine, atasözü örneklerini içeren çalışmalardan kelime etimolojisine dair makalelere, Bulgarca ve Türkçe ağız çalışmalarından Bulgarcadaki Türkçe sözlerden örnekler veren karikatüre varıncaya kadar zengin ve geniş ölçekte bir eser listesi bulunmaktadır. Kaynakçadan sonraki sayfada M. Türker Acaroğlu'nun Bulgarlar ve Bulgaristan Türkleri üzerine yazdığı kitaplarla Bulgarcadan çevirdiği kitapların listesi sunulmuştur.

Eserin alanında öncü bir çalışma niteliğinde olması, kıymetini bir kat daha arttırırken sözlük, sahip olduğu zengin sözvarlığıyla da dilbilimcilerin, sözlükbilimcilerin, çevirmenlerin ve öğrencilerin çalışmalarına katkıda bulunacak ve Türkçenin Bulgarca üzerindeki etkisini merak eden herkese faydalı olacaktır. Bu kıymetli eseri uzun, yorucu ve meşakkatli süreçler sonunda Türk kültür ve ilim dünyasına kazandıran başta sözlüğün müellifi M. Türker Acaroğlu'nu ve üniversitemiz Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük'ü kutluyoruz.